

שינויי נוסחאות

ט כ"ה נכתב.

י כ"ה נכתב.

תלוש ואחד מחובר כל שיש בו ליחה אסור (שם מ"ו). נשיכת³ נחש אסור משום סכנת נפשות. משמרת של יין אסורה משום גלוי (שם מ"ז). וכל השרצים יש להם ארס, של נחש ממית ושל שרצים מלקה. והאידינא לא זהירי בגלוי שאין נמצאין נחשים⁴ [ו]שומר פתאים יי'. שכר של גוים י"א [ש]אסור משום גלוי כמו שכתבתי בענייני [ה]גוים (נתיב ז ח"ו קס ע"ג), כל זה פשוט ומוכח בע"ז [פ' אין מעמידין (ל-; לא: ו]בחולין [פ"ק] (י).

אסור ליתן מעות לתוך פיו, ירושלמי דתרומות (פ"ח ה"ג). ויש דברים אחרים כיוצא בזה כגון תבשילא תותי ערסא וסכינא גו אתרוגא או פוגלא וכל זיעת אדם סם המות חוץ מזיעת הפנים, כל זה פשוט בירושלמי (שם). והמעות אסורים שמא יש עליהן רוק יבש של מוכה שחין או מצורע או זיעת אדם, ותבשיל תחת המטה אף על פי שהוא עוסק בסעודה שמא יש בו דבר המזיק ואינו רואהו, וכן בירושלמי אסור למיתן פיסתא⁵ תחת דשיחיא. י"מ שאסור לשים חתיכת בשר או לחם תחת שיחיו מפני הזיעה, והרמב"ם (הל' רוצח פ"ב ה"ד) כתב לא יתן פס ידו תחת שיחיו שמא נגע ידו במצורע או בסם רע שהידים עסקניות. וכן אסור לישן בבית יחידי כדאיתא [פ' השואל] (שבת קנא:). וכן אסור לעבור תחת קיר נטוי או בגשר רעוע וכן בסולם וכן בכל מקום של סכנה וכן אסור להתייחד עם הגוים ולהתלוות עמהם ולהתרפא מהם וכתבתיו בדיני גוים (נתיב ז ח"ו קס ע"ב) אחר דיני ע"ז. וכל העובר על אלו הדברים וכיוצא בהן ואומר אני רוצה להסתכן בעצמי מכין אותו מכת מרדות שעובר על דברי חכמים.

המשהה נקביו, והשותה בקרנא דאומנא, כלומר כלי שמקוין בו הדם, עובר באל תשקצו את נפשותיכם, כך פשוט במכות [פ' הלוקין] (מז:).

אות ל"א

גבינות שנעשו ואחר כך שחמו הבהמה שנעשו ממנה ונמצאת טרפה תולין להקל ואומרים שאחר שנעשו הגבינות נטרפה, כך דקדקו המפרשים¹ מההיא דחולין [פ"ק] (ט). דבא זאב ונטל בני מעים [וכו'] וכן ממקוה שנמדד ונמצא חסר. והרשב"א (שם יא. ד"ה ובשם רבינו, תורת הבית הארוך בית ג שער ו. צא). כתב ודוקא טרפות שנוכל לומר דשמא עתה נעשה, אבל טרפות כגון סירכא וכיוצא בה שבודאי נעשה קודם הגבינות אסורות² ודקדקה מההיא דמקוה שנמדד וכו'. י"מ שאם נמצאת אחת טרפה שכל הגבינות אסורות

יאר נתיב

עדיף מחזקה. ע"כ. וכתב הב"י (סימן פא ד"ה גבינות שנעשו דהטור פסק כתירוצ זה וכן פסק רבינו ירוחם עיי"ש. וצ"ע דבסמך סיים רבינו בדברי הרא"ש דאם נמצאת אחת טרפה שכל הגבינות אסורות ולא כתב תירוצ שני, משמע דס"ל כתירוצ ראשון. ובשו"ת נופך לר' אברהם אבן טואה גין התשב"ץ (מובא בשו"ת התשב"ץ ח"ד הוצ' מכון ירושלים) כתב שמפורש מדעת רבינו שהוא סובר שלדעת הרא"ש אם הטריפות מצד אחר שהגבינות כולן אסורות, ושעוד יש לומר שכתב הרא"ש הוא להוסיף על היתר הסירכא מטעם ספק ספיקא, ואח"כ הביא דברי הטור, וכתב שרבינו סובר שכל הטריפות שימצא בבהמה אוסר הגבינות אלא אם כן הוא טריפות שאם היינו בקיין לבדוקו אולי היתה כשרה כמו סירכא אז הגבינות מותרות מטעם ספק ספיקא עיי"ש.

2. עיין בטור (שם) שהביא דברי הרשב"א ואח"כ כתב דברי הרא"ש הנ"ל להתיר בטריפות שע"י סירכא. ובב"י (שם) תמה על הרשב"א למה אסר בסירכא כיון דספק ספיקא היא הוה ליה למיתלי לקולא ועיי"ש מש"כ ביישוב דברי הרשב"א.

3. לפנינו במשנה (תרומות פ"ח מ"ו) נשוכת הנחש.
4. כ"כ התוס' (ביצה ו. ד"ה והאידינא, ע"ז לה. ד"ה חדא).
5. לפנינו בירושלמי (שם) פיתא וכו"ה ברי"ף (שם), והב"י (שם) ד"ה וצריך לזוהר) כתב שהרמב"ם נראה שהיה גורס פיסתא.
1. כ"כ הרשב"א (חולין יא. ד"ה ובשם רבינו, תורת הבית הארוך בית ג שער ו. צא). בשם רבינו שמשון ורבינו יונה עיי"ש. והרא"ש (פ"א סימן טז) כתב כך: ויש ללמוד מזה הלכה למעשה דאם עשו גבינות מבהמות ונשחטה אחת מהן ונמצאת טריפה כל הגבינות אסורות, ולא אמרינן אוקמה אחזקה והשתא היא דנטרפה משום דחזקה כשרות לא נתבררה מעולם בשעתה. ומיהו אם היא טריפה מחמת סירכא שאם היינו בקיין לברר איפשר שהיה לנו היתר ע"י בדיקה לא מיתסרי משום דהוי ספק ספיקא, ספק טריפה ספק אינה טריפה, ואם תמצי לומר טריפה אימור אח"כ נטרפה עיי"ש. והוא כדברי התוס' (שם יא. ד"ה אחיא). ואח"כ כתב הרא"ש: ועוד יש לומר למאי דמסקינן דאולינן בתר רובא כל הבהמות בחזקה כשירות ואפילו בתוך שנתן משום דרוב בהמות כשירות הן ורובא

שינויי נוסחאות

- א כ"ה נכתב.
 ב כ"ה נכתב.
 ג כ"ה נכתב.
 ד כ"ה נכתב.
 ה נכתב כי הוא כמו
 אס היה עומד נקשרה.
 ו כ"ה נכתב.

וכן כתב הרא"ש זולתי אם היה המרפות בענין שאם היינו בקיאים לבודקו ולעמוד עליו שמא (תהיה) [היתה] כשרה או הגבינות מותרות משום דהוי ספק ספקא וכמו כן דקדקו זה בחולין [פ"ק] (יא.) בההיא דזיל בתר רובא.

חלב מרפה אסורה. והא דאמרין כשרה שינקה מן המרפה כשרה כמו שאכתוב דוקא בקיבתה דכיון שהוא בקיבה אינו אלא פירשא בעלמא, אבל שלא בקיבתה אסורה, כך פשוט [פ' אלו מרפות]³.

תולעים הנמצאים בגבינה כתבתיו בדין שרצים ותולעים באות כ"ז (קלו ע"ד). הוציא העובר ידו ושחט אמו והוציא העובר חי וגדל והיתה נקבה וילדה אם אסור לשתות מחלב שלה כתבתיו בדין השחיטה ח"ה (קכב ע"א).

דין הקיבה ועורה להעמיד בה גבינה. עור קיבה פשיטא⁴ דאסור בין מכשרה בין מנבלה לדברי הכל שהוא בשר בחלב, ואם העמיד בו טועמו קפילא ארמאה, כלומר נחתום גוי, אם טועם בו טעם בשר אסור, או בשרים אם אין קפילא ארמאה. ויש מי שכתב שהמעמיד הגבינה לא בטיל וכן נראה עיקר וכן [כתב]⁵ הרמב"ם⁴, ולפיכך אסרו גבינות הגויים לפי שמעמידין אותן בעור הקיבה. ובקיבה, כלומר בחלב שכנוס בתוך הקיבה פרש"י (חולין קטז: ד"ה הרי זו) שהוא חלב ממש ואינו פרשא⁶, לפיכך כשרה שינקה מהמרפה קיבתה אסורה ובהפך מותרת כי הוא⁷ כמונח ועומד בקדרה, וכן קיבת נבלה, וכן קיבה שבשלה בחלבה אסורה. ועוד כתב שאם נמלחה הקיבה בתוך העור בין בחלב עצמה בין בחלב שנתנו בתוכה ממקום אחר אסור להעמיד באותו החלב שכבר לקח טעם מהבשר ואינו נותן בר נותן כי מיד נעשה החלב חתיכת נבלה וכשיערב עם חלב אחר כשר הוי מין במינו ומין במינהו ע"כ. ורי"ף (שם מג.) גורס כשיטת הגאונים ולפי גירסתו מה שבתוך הקיבה הוא פירשא בעלמא ומותר להעמיד בו בלא עור בין מנבלה בין מכשרה כי לפי גירסתם כשרה שינקה מן המרפה או בהפך כשרה, וכן קיבה שבשלה בחלבה מותרת, וכן קיבת נכרי. ונראה לפי זה שאם נמלח בתוך עורה בחלבה שלא נאסרה שאין זה בשר בחלב ולא נעשה חתיכה דאיסורא, אבל אם הביאו חלב מעלמא ומלחו בתוכה כבר נאסר כמו שפרש"י. ויש מי שכתב דאפילו לפי שיטת הגאונים אם נמלח⁸ ה' הקיבה בתוך העור שאסור להעמיד בה גבינה שאף על פי שהוא פרשא⁹ [בעלמא מכל מקום

יאר נתיב

דברים אלו יתבאר לך שמ"ש רבינו ירוחם דין הקיבה ועורה להעמיד בה גבינות עור קיבה פשיטא דאסור בין מכשרה בין מנבלה לדברי הכל שהוא בשר בחלב ואם העמיד בו טועמו קפילא ארמאה ויש מי שכתב שהמעמיד הגבינה לא בטיל וכן נראה עיקר וכ"כ הרמב"ם ולפיכך אסרו גבינות הגויים לפי שמעמידין אותה בעור הקיבה עכ"ל שנראה מדבריו אלה דלהרמב"ם מעמיד בעור כשרה נמי לא בטיל אינו מכון דלא כתב הרמב"ם כן אלא במעמיד בעור קיבת אסורה, אבל במעמיד בעור קיבת כשרה בנותן טעם כדקתני מתניתין. ע"כ. אלא דקשה דרבינו כתב בסמוך (ד"ה המעמיד בעור) דברי הרמב"ם הנ"ל בפ"ט הט"ז. ובכנה"ג (שם הגב"י אות מח) כתב וז"ל: אבל הנכון אצלי דמ"ש רי"ז שכי"כ הרמב"ם לא קאי אלא למ"ש ויש מי שכתב שהמעמיד הגבינה לא בטיל, אבל אם היינו דוקא בעור קיבת נבילה או אפילו בעור קיבת שחוטה לא נחית רי"ז הכא לזה אלא לומר שדעת הרמב"ם דהמעמיד לא בטיל, אבל למטה ביאר שדעת הרמב"ם דלא אמרינן שהמעמיד לא בטיל אלא במעמיד בעור קיבת נבילה וטריפה ובהמה טמאה, אבל המעמיד בעור קיבת שחוטה בנותן טעם. ע"כ.

3. בגמ' מבואר דין זה בפ' כל הבשר (שם קטז:), ובריי"ף (יט.) וברא"ש (סימן נב) מבואר דין זה בפ' אלו טרפות.

4. ז"ל הרמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"ג ה"ג: וגבינת העכור"ם מותרת שאין חלב בהמה טמאה מתגבן, אבל בימי חכמי משנה גזרו על גבינת העכור"ם ואסרום מפני שמעמידין אותה בעור קיבה של שחיתתן שהיא נבלה. ואם תאמר והלא עור הקיבה דבר קטן הוא עד מאד בחלב שעמד בו ולמה לא יבטל במיעוטו, מפני שהוא המעמיד הגבינה, והואיל ודבר האסור הוא שהעמיד הרי הכל אסור כמו שיתבאר. ובפ"ט הט"ז כתב הרמב"ם וז"ל: אסור להעמיד הגבינה בעור הקיבה של שחוטה, ואם העמיד טועם את הגבינה אם יש בה טעם בשר אסורה, ואם לאו מותרת מפני שהמעמיד דבר המותר הוא שקיבת שחוטה היא ואין כאן אלא איסור בשר בחלב ששעורו בנותן טעם, אבל המעמיד בעור קיבת נבילה וטריפה ובהמה טמאה הואיל והמעמיד דבר האסור בפני עצמו נאסרה הגבינה משום נבלה לא משום בשר בחלב, ומפני חשש זה אסרו גבינת עכור"ם כמו שביארנו. ע"כ. ובכ"י (סימן פז ד"ה ותנן בסוף) הביא דברי הרמב"ם הנ"ל וכתב כך: ומתוך

שינויי נוסחאות

ז נכתב"י והרי הוא.

ח כ"ה נכתב"י.

ט כ"ה נכתב"י ג.

י כ"ה נכתב"י.

יא נכתב"י ליתא.

כבר לקחה טעם הבשר וכשמעמיד בה הוה ליה בשר בחלב וכן נראה עיקר⁵. ורבינו חם (שם תוס' ד"ה הכי גרסין) כתב לפי גירסת רי"ף יש לחלק כי כשרה שינקה מהטרפה וכן קיבה שבשלה בחלבה אסורה דוקא בחלב צלול הנמצא בקיבה דאז חלב גמור הוא, אבל אם נקדש בתוכה ונתעבה פירשא בעלמא הוא והכל מותר כמו שכתבתי. ולדברי הכל הלוקח גדי מן הגוים קיבתו מותרת ולא אמרינן שמא ינק מהטמאה. ויש מי שכתב שאם עמד ימים רבים החלב כנוס בתוך הקיבה שנאסר שהרי הוא ככבוש והרי הוא כמלוח וכל שכן אם העמידו בעשן ליבשו שנעשה יבש והוא^ז כמו קיבה שנמלחה בעורה ולא מטעם בשר בחלב שכבר אמרנו דבשר בחלב אפילו חרו ליה כולי יומא כשרה אלא מטעם אם היא קיבת נבלה או טרפה, או לפי מה שכתבתי כי אפילו שהקיבה פירשא בעלמא מכל מקום לקח טעם העור ומעמיד החלב בבשר.

המעמיד בעור קיבת שחומה משערין בנותן טעם שיטעמנו הגוי, ואם לאו בששים, כי בשר בחלב שיעורו בנותן טעם ואם העמידו בעור קיבת נבלה וטרפה ובהמה טמאה "אסורה" כי המעמיד דבר איסור בפני עצמו ולא בטיל כי הוא עושה עיקר הגבינה, כך כתב הרמב"ם (הל' מאכלות אסורות פ"ט הט"ז) על גבינות הגוים ועל בשר בחלב.

עשה גבינות בדפוסי הגוים ומלחן שם כשרים דלא נעשה העץ כרותח על ידי המליחה כמו דג מהור מליח ודג טמא תפל שכתבתי בדיני דגים (אות כו קלה ע"ד), כך כתבו בתוספות חולין [פ' כל הבשר] (קט). ד"ה מהור מליח⁶ בההיא דדג מהור מליח וכו'.

גבינות בית אוניקי אסורים ואין איסורם איסור הנאה, כך פשוט בעבודה זרה [פ' אין מעמידין] (כט:).

גבינת הגוים אסורה באכילה לפי שמעמידין אותה בעור קיבת נבלה, כך פשוט [בעבודה זרה פ' אין מעמידין (שם). ו] כבר ט כתבתי למעלה אם מעמידין בקיבה, פירוש במה שכנוס בתוך העור, ואף על פי שתמצא בכמה מקומות שאין מעמידין בעור קיבה אלא בעשב ידוע, אין להתיר גבינת הגוים בכך שכל דבר שנאסר במנין אפילו אין עתה בו הטעם שנאסר בשבילו אין להתירו אלא במנין אחר גדול ממנו בחכמה ובמנין⁷, וגם כן בלא עור קיבה יש בו טעם אחר שנאסרה הגבינה שמא יש שום חלב טמא בין בקעי הגבינה בפנים וכן נראה שיטת רש"י (שם לה. ד"ה לפי שא"א) ומשום חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו, אבל התוספות (שם) כתבו שגבינת הגוים אינה אסורה משום צחצוחי חלב אלא מהטעמים שכתבתי.

חלב שחלבו גוי ואין ישראל רואהו אסור ואין איסורו איסור הנאה ואסור משום חלב בהמה טמאה, ואפילו יעמידנו הישראל ואין חלב טמא נקפא אפילו הכי אסור שמא ישאר בין הבקעין שום דבר איסור מחלב הטמאה, וחלב שחלבו גוי [ו]ישראל רואהו מותר [באכילה]⁸, כך פשוט [בעבודה זרה פ' אין מעמידין] (לה:; לט:).

ישראל יושב בצד עדרו של גוי וכשהוא יושב אינו יכול לראותו וכשעומד יכול לראותו אפילו יש דבר טמא בעדרו (של) יא גוי חולב ומביא לו דמרתת שמא יעמוד ישראל ויראנו, ואם אין דבר טמא בעדרו מותר אפילו אינו יכול לראותו כשהוא עומד, כך פשוט בעבודה זרה [פ' אין מעמידין] (לט:).

יאר נתיב

ד'החמיר תבא עליו ברכה, והראב"י"ה (חולין סימן אלף קכג) כתב דצריך להגעיל ובלא הגעלה אסור להניח בהם גבינות כשרות.

7. כ"כ הרשב"א בתשו' (ח"ד סימן קו).

5. בב"י (שם ד"ה חלב הנמצא) הביא דברי רבינו וכתב עליהם שכן נראה ממ"ש המרדכי (סימן תשלד) בשם אבי העזרי (סימן אלף קכג) וספר התרומה (סימן עב).

6. וכ"כ בתוס' הרא"ש (שם). ובתוס' (שם) כתבו בסוף דבריהם

שינויי נוסחאות

- א כ"ה נכתב".
 ב כ"ה נכתב".
 ג כ"ה נכתב".
 ד כ"ה נכתב".
 ה כ"ה נכתב".
 ו כ"ה נכתב".
 ז כ"ה נכתב".

חמאה של גוים יש מהגדולים שהתירוה אחר בישול שהלכו להם צחצוחי חלב וכן כתב הרמב"ם (שם פ"ג הט"ז), ויש מהגדולים שאסרוה אפילו אחר בישול⁸ וכן כתב הרשב"א (תורת הבית הארוך בית ג שער ו צ ע"ד).

חלב וגבינה מעמידין אצל גוי או אצל ישראל חשוד בחותם אחר וכתבתיו באי זה ענין מפקדין אצל גוי (אות לב קמב ע"א).

חלב מהלכי שתיים אם פירש מותר דחלב מהלכי שתיים מותר, אבל אם לא פירש אסור שמא יתחלף בחלב טמאה, כך פשוט בכתובות [פ' אע"פ] (ס).

חלב בהמה טהורה אין בו משום אבר מן החי, כך פשוט בבכורות [פ"ק] (ו).

המעמיד גבינה בשורף פני הערלה אסור כי סמדר מותר ופגין אסור משום ערלה, אבל בפגין של נטע רבעי אפילו של כרם הנוהג בזמן הזה מותר כדאמרינן (ירושלמי שם פ"א ה"ה) פרי אתה פודה ואי אתה פודה לא בוסר ולא פגין, כך פשוט במסכת ערלה (פ"א מ"ז).

אות ל"ב

משומד אוכל נבלות לתאבון, פירוש כשמוצא כשרה אינו לוקח נבלה דלא שביק היתרא ואכיל איסורא אבל אם אינו מוצא כשרה אינו רוצה לטרוח ואוכל נבלה, משומד כזה בשר הנמצא בידו מותר אם יש בעיר בית המטבחים של ישראל. ודוקא שהיה מצוי באותו יום בעיר בשר שחומה כל כך בזול כמו בשר נבלה, כך דקדקו [הפסקנים בגמ' חולין פ"ק¹] מההיא דחמצן של עובדי עבירה. והרשב"א (תורת הבית הארוך בית א שער א ה.) כתב שאם [נמצאת]² (ה) תרנגולת בידו שחומה ויש טבח בעיר מוכן [לשחוט]³ ומומחה שמותרת ודקדקה מההיא דחולין שכתבתי.

ישראל החשוד בדבר מותר ליתן לו אותו דבר לבשלו או שום דבר ולא חיישינן להחליף, כך דקדקו בחולין [פ"ק]² מההיא דהלוקח יין לתת לתוך המוריים. והחשוד על דבר (והחשוד) [וחשוד]⁴ על גזל אסור להפקיד אצלו אותו דבר שחשוד עליו אלא בשתי חותמות אם הוא דבר שאיסורו [מן התורה, ואם הוא דבר שאיסורו]⁵ מדברי סופרים מותר להפקיד אצלו בחותם אחד, כך פשוט בעבודה זרה [פ' אין מעמידין]³.

חב"ת בחותם אחד אסור, חמפ"ג מותר בחותם אחד ולמטה תמצאנו מבואר. והא דאמרינן (חולין צה:) בבשר מחותך אתלת קרנתא כאשר אכתוב למטה (ד"ה בשר שנתעלם), הוא חותם אחד [ו]מיירי בגוי לפרש"י (ע"ז כט: ד"ה ה"ג) דסגי בחותם אחד ולישראל חשוד בעינן שתי חותמות דחמיר מגוי כי יאמר לא ירגישו בי⁴, כי לשאר המפרשים⁵ אפילו בגוי בעינן שתי חותמות בדבר שאיסורו מן התורה כמו שאכתוב (ד"ה חב"ת אסור) ובענין יין נסך בח"ב (קנג ע"ד) כתבתי דינו. ויש (מי) [מפרשים]⁶ דהא דמחתך אתלת קרנתא עדיף מחותם אחד, ולפרש"י מיירי בישראל חשוד, ולשאר המפרשים בין בגוי בין בישראל חשוד.

יאר נתיב

8. והטור (ס"ס קטו) כתב דה"ר פרץ התירה להדיא בלא בישול והרא"ש היה אומר שלא היה יודע בה טעם ברור לאסור אלא שנהגו בו איסור לכן לא היה מוחה לאנשי המקום שנוהגין בו היתר, אבל אם רוב המקום נוהגין בו איסור אין לאדם לשנות.
1. ראה שם במאירי (ד. ד"ה מכאן) בשם קצת חכמי הדור.
2. ראה שם במאירי (ו. ד"ה הנותן לשכנתו).
3. כ"כ הרשב"א (שם לט. ד"ה אמר רב).
4. כ"כ התוס' (ע"ז לא. ד"ה דאמר רב) בשם ר"ת.
5. כ"כ הרשב"א (תורת הבית הקצר בית ד שער ב כו:). וכתב הב"י (סימן קיח ד"ה ורבינו תם) שכך נראין דברי הרמב"ם ואף דברי בה"ג והרי"ף מכוונין כך עיי"ש.
6. כ"כ הרא"ש (שם פ"ב סימן יד).